

Heydər ƏLİYEV: "Azərbaycan" qəzeti yarandığı gündən milli azadlıq mübarizəsinin ön sırasında addımlamış, xalqımızın çoxillik arzu və istəklərinin ifadəçisinə çevrilmiş, onun mənəvi dəyərlərinin, ictimai-siyasi ideallarının formalaşması işinə önəmli töhfə vermişdir

1918-ci il 15 sentyabr Azərbaycan tarixində Bakının işğaldan azad edilməsi ilə yanaşı, başqa bir faktla da əlamətdardır. Düz 105 il əvvəl həmin tarixdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dəyərli yadigarlarından olan "Azərbaycan" qəzetinin ilk nömrəsi işıq üzü görüb. "Azərbaycan" qəzetinin keçib gəldiyi bu uzun yol xalqın milli inkişaf tarixinin yazılı salnaməsinə yaranan, keçmişlə bu gün, bu günlə gələcək arasında mənəvi körpü rolunu oynayan, nəsillərdən nəsillərə soraq götürən bir mətbu orqanın ictimai düşüncəmizdə nə qədər böyük rol oynadığını göstərir.

Seyid Hüseyn

Ümğülsüm Sadıqzadə

Ömər Faiq Nemanzadə

Əli Şövqi

Əliabbas Müznib

Yanan düşüncə çirağı

Düşüncə mərkəzi

105 il əvvəl ilk nömrəsi işıq üzü görən, redaksiya heyəti formalaşan "Azərbaycan" qəzeti sadəcə bir mətbuat orqanı deyildi. Zəmanəsinin tanınmış ziyalıların, marifətçilərin, millət sevdalılarının bir araya gəldikləri düşüncə mərkəzi idi. Qəzetin öz səhifələrində yer verdiyi mövzuların çoxu da xalqımızın ötən əsrin ilk onilliklərində üzlaşdığı çağırışlarla bağlı idi. Onun müəllifləri inkişaf yolumuzun bütün dövrlərində aktual məsələləri ortaya qoyur, mövcud problemlərin həllinə sağlam düşüncə işığında yollar axtarırdı, yeni inkişaf hədəflərinə doğru istiqamət verirdilər. "Azərbaycan" qəzeti böyük bir ictimai tribuna idi. Xalq Cümhuriyyətinin varlığı dövründə cəmiyyəti maraqlandıran elə bir məsələ, ölkə həyatı ilə bağlı elə bir yenilik yox idi ki, qəzet o məsələyə toxunmamış olsun. "Azərbaycan" yer verdiyi mövzulara fundamental şəkildə yanaşırdı. Ona görə bu gün də 105 il əvvəl hadisə və prosesləri barədə ən mötəbər mənbə məhz "Azərbaycan" qəzetidir.

Bu mətbuat orqanı hər zaman qürur və izzatla xatırladığımız, amma eyni vaxtda hazırda müstəqil Azərbaycan dövlətinin varlığı ilə daha möhtəşəm şəkildə davam etməsindən təsəlli tapdığımız şanlı bir dövrün sonədi tarixidir. İlk nömrəsi Azərbaycanımız üçün son dərəcə mühüm yer tutan 15 sentyabr Bakının azad edilməsi günündə çap olunmuşdu. Son nömrəsi isə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süquta uğradığı - 27 aprel 1920-ci ildə çıxmış və uzun müddət nəşrini dayandırmışdır. Cümhuriyyətin süqutu ilə qəzetin müəlliflərinin bir çoxu repressiyalarla üzlaşsək "qırmızı terror"un qurbanı olmuş, bir qismi isə təqiblərdən yaxa qurtarmaq üçün xaricə üz tutaraq ömürlərini qürbətə başa vurmuşlar. Amma tarix şəxsiyyətlərini heç zaman unutmur.

Aradan keçən zaman bu insanları bizə, yeni nəsillərə daha aydın tanıdır. Bu bir qanunauyğunluqdur, uca bir dağ zirvəsindən masafəcə konarlaşdıca onu daha aydın görə bilərsiniz. Seyr etdiyiniz möhtəşəmliyə daha dərinləndirə bilərsiniz. "Azərbaycan" qəzeti müəlliflərinin böyüklüyü, ucalığı, şəxsiyyət kimi cəlbəediciyə də buna bənzəyir.

Qəzetə müxtəlif dövrlərdə Ceyhun bəy Hacıbəyli, Üzeyir bəy

Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Xəlil İbrahim redaktorluq etmişdi. Müəlliflər sırasında isə zəmanəsinin ən böyük fikir adamları, ictimai-siyasi xadimləri, qələm sahibləri vardı. Məmməd Əmin Rəsulzadə, Fətəli Xan Xoyski, Əlimərdan bəy Topçubaşov, Əhməd bəy Ağaoğlu, Ömər Faiq Nemanzadə, Məhəmməd Ağa Şahtaxtı, Mirzəbala Məmmədzadə, Cəfər Cabbarlı, Əhməd Cavad, Məhəmməd Hadi, Əliabbas Müznib, Məmməd Sadiq Axundzadə, Seyid Hüseyn, Əmin Abid, Əli Yusif, Əli Şövqi, Fərhad Ağazadə, Adil Ziyadxanov, Hacı İbrahim Qasimov, Şəfiqə Əfəndizadə və başqaları...

Təkcə elə bu adlar, bu imzalar qəzetin nə qədər böyük nüfuzla, ictimai rəyə təsir gücünə malik olduğunu və 105 il əvvəldən soraq götürən saralması vərəqlərində nə qədər qiymətli bir mənəvi irsi yaşatdığını göstərir. Bu qəzet bir çiraq idi. Vətən sevgisinin gücü ilə özünü hər an fəda etməyə hazır olan Azərbaycan sevdalıları pərvana kimi bu çirağın ətrafında toplaşmışdılar və onları nükəsindən, qələminin, sözlərinin zura çirağın işığını daha da gurlaşdırırdı.

Parlaq imzalar

Bu şəxsiyyətlərin bir çoxu haqqında oxucu auditoriyası onların geniş yaradıcılıq və ictimai-siyasi fəaliyyətləri ilə yaxşı tanışdır. Ən mühümü isə Azərbaycanın istiqlal ideyası həmin ziyalıları bir amal uğrunda birləşdirir, mətbuat və ədəbi hərəkat da bu yöndə irəliləyirdi. "Azərbaycan" qəzetinin indiyə qədər adı başqaları ilə müqayisədə az tanınmış müəlliflərindən biri Əli Şövqidir.

Əli Şövqi dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin nəslindəndir. Əli Şeyx Muxtar oğlu Şeyxzamanlı 9 mart 1879-cu ildə Gəncədə dünyaya gəlib. İbtidai təhsilini atasından alıb. Həmin şəhərdə rus məktəbinə gedib. Bu yüksək zəkali gənc məktəbi bitirəndə artıq türk, ərəb, rus və fars dillərini mükəmməl bilirdi. Ədəbiyyat, tarix, təbiət elmləri sahəsində bir çox biliklərə vafiq idi. "Şeyx" təxəllüsü ilə şeirlər də yazırdı.

Şövqi 1912-ci ildə Bakıya gəlib, burada "Soda" mətbəəsində çalışmağa başlayır. Bir müddət sonra o, "Şeyx" təxəllüsündən imtina edir və özünə "Şövqi" təxəllüsünü

götürür. Ermənilərin ötən əsrin əvvəllərində xalqımıza qarşı törətmiş vəhşilikləri təsəvvür etməkdən ötrü Əli Şövqinin yaradıcılığı qiymətli mənəvidir. O, əsərlərində bu mövzuya geniş yer verir, erməni cəlladlarının cinayətləri ilə üzleşən, doğma yurdlarından didərgin düşən soydaşlarımızın ağrı-acılı həyatını ədəbiyyata götürür.

Əli Şövqi "Azərbaycan" qəzetində tez-tez çıxış edirdi. Əfsuslar olsun ki, bu istedadlı şair, dövrünün ziyalı qələm sahibi çox yaşamadı. Məlumatlara görə, "Soda" mətbəəsində işlədiyi vaxtlardan o, ağır iş şəraitinə dözməz və özünə təhlükəli vəziyyətlər yaranırdı. 1922-ci ildə xəstəliyinə şiddətlənmiş və özünü də o dövrün çox ağır mərzələrdən sayılan vəromə mətblə olmasından xəbərdar tutulmuşdu. Onun fikirlərinin əhəmiyyəti, sözünün kəsəri vardı. Ümumiyyətlə, Müznibin bütün yaradıcılığından doğru yazdığı şeirlərində onun Gəncəyə qayıtmaq arzusunda olduğunu sezilir. O, doğma şəhərinə qayıdır və 1925-ci ildə Gəncədə vəfat edir.

"Azərbaycan"ın müəllifləri sırasında geniş jurnalistlik fəaliyyəti göstərən ziyalılardan biri də Əliabbas Müznibdir. Yazar XX əsr Azərbaycan ədəbi-ictimai fikir tarixində əbədləşən şair, publisist, ədəbiyyatşünas, tərcüməçi idi. 1909-1910-cu illərdə "Zənbur", 1911-ci ildə "Səhəbi saqib", 1915-1916-cı illərdə "Babayi-Əmir" jurnallarının nəşri və redaktoru kimi fəaliyyət göstərmişdir. Ədəbiyyatımızda 1914-cü ildə nəşr edilən "Yusif və Züleyxa", 1917-ci ildə işıq üzü gören "Tikan kolu", 1927-ci ildə çıxan "Nəsrəddin məzhəkələri" və bir il sonra oxuculara təqdim olunan "Aşiq Pəri və müasirləri", eləcə də digər kitabları müəllifi kimi qalib.

Müznib onun gənc yaşlarından seçdiyi təxəllüsdür. Maraqlıdır ki, bu söz ərəbcədən tərcümədə "günahkar", "müqəssir" mənasını verir. Müznibi isə doğrudan da günahsız müqəssir tələbi həyatı boyu son anadək izləyir. Cəmi 55 il ömür sürüb amansız repressiya "maşın"ına tuş gələn ədəb günahsız ikən günahlı sayılıb güllələnir.

"Azərbaycan"çılar üçün Müznib yaradıcılığı ikaqət özindədir. Çünki cümhuriyyət dövründə "Azərbaycan" qəzetinin səhifələrində onun bir çox dəyərli məqalələri dərc olunub.

Rus imperiyasının süqutundan sonra Ə.Müznib ədəbi və siyasi sa-

hələrdə daha geniş fəaliyyət göstərmişdir. 1919-cu ildə erməni daşnakların vəhşicəsinə yandırdıqları abidələrdən biri də milyonçu Musa Nağıyevin oğlu İsmayılın xatirəsinə ucaldığı "İsmailiyyə" binası idi. Millətə qonim kəsilən daşnaklar erməni sökülməsinə çalışırdılar. Bu qəsdin üstünü açmaq üçün o zaman Seyid Hüseyn "Həzin bir xətirə" və "İsmailiyyə" hekayələrini yazıb. Dövrün qabaqcıl ziyalıları bu binanı xalqın, millətin amal və əməl dayacağı, müqəddəs və toxunulmaz məbədi sayır, azadlıq və istiqlal rəmzi kimi dəyərləndirirdilər. Ürək ağrısı ilə yazılmış hər iki hekayənin sonluğu həyəcanlı və dərin vətəndaş narahatlığı ilə bitirdi. Seyid Hüseyn Xalq Cümhuriyyətinin həyata keçirilməsi mədəni quruculuqda, o cümlədən "Azərbaycan" qəzetinin başçılıq etdiyi "Yaşıl qələm" ədəbi birliyinə işində yaxından iştirak edirdi.

Azərbaycanın tanınmış şairəsi, Seyid Hüseynin ömür-gün yoldaşı Ümğülsüm Sadıqzadənin yaradıcılığında da ən məhsuldar dövr 1918-1920-ci illərə təsadüf edir. O, Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasını sevinclə qarşılayır, şeirlərində xalqımızın milli istiqlala qovuşması tərənnüm olunurdu. Əksəriyyəti "Azərbaycan" qəzetində dərc olunan "Türk ordusuna", "Çökli, dəf ol!", "Əsgər anasına", "Dərdli nəğmə", "Yurdumuzun qəhrəmanlığına", "Yollarını bəklədim" və s. şeirlərində milli istiqlalın qorunmasına çağırış ruhu yüksək səviyyədə qələmə alınmışdır. Şairənin 1920-ci il aprelin 28-də cümhuriyyətin devrilməsi ilə bağlı yazdığı "Hicran" və "Bayrağın enərəkən" şeirləri Azərbaycan ədəbiyyatının ən dəyərli əsərlərindən hesab olunur.

1937-ci ildə Seyid Hüseyn həbs edildikdən sonra Ümğülsüm də xalq düşməninə həyat yoldaşı kimi bir müddət Bayıl həbsxanasında saxlanılır, sonra Rusiyanın Mordva vilayətinə 8 illik sürgünə göndərilir. Əsərləri yasaqlanır. Sürgündən sonra şairə Bakıya dönsə də, burada yaşamasına icazə verilmir.

XX əsrin birinci yarısında yazıb-yaratmış yazıçı, tənqidçi, pedaqoq və jurnalist Seyid Hüseyn Sadiqin (Hüseyn Mir Kazım oğlu Sadıqzadə) mükəmməl qələm təcrübələri cümhuriyyət dövrünün "Azərbaycan" qəzetində də işıq üzü görüb.

Ədəb ictimai hadisələrə münasibətdə Üzeyir bəy Hacıbəyli ilə həmfikir idi. Onların arasındakı səmimi münasibət Seyid Hüseynin yaradıcılığına da müsbət təsir göstərirdi. Belə ki, o, Ü.Hacıbəylinin redaktorluq etdiyi "Yeni iqbal" və "Azərbaycan" qəzetlərinə xeyli məqalələr yazmışdır.

Görkəmli yazar cümhuriyyət dövründə qələmə sarılaraq məhsuldar fəaliyyət göstərməyə başla-

mışdır. 1919-cu ildə erməni daşnakların vəhşicəsinə yandırdıqları abidələrdən biri də milyonçu Musa Nağıyevin oğlu İsmayılın xatirəsinə ucaldığı "İsmailiyyə" binası idi. Millətə qonim kəsilən daşnaklar erməni sökülməsinə çalışırdılar. Bu qəsdin üstünü açmaq üçün o zaman Seyid Hüseyn "Həzin bir xətirə" və "İsmailiyyə" hekayələrini yazıb. Dövrün qabaqcıl ziyalıları bu binanı xalqın, millətin amal və əməl dayacağı, müqəddəs və toxunulmaz məbədi sayır, azadlıq və istiqlal rəmzi kimi dəyərləndirirdilər. Ürək ağrısı ilə yazılmış hər iki hekayənin sonluğu həyəcanlı və dərin vətəndaş narahatlığı ilə bitirdi. Seyid Hüseyn Xalq Cümhuriyyətinin həyata keçirilməsi mədəni quruculuqda, o cümlədən "Azərbaycan" qəzetinin başçılıq etdiyi "Yaşıl qələm" ədəbi birliyinə işində yaxından iştirak edirdi.

Azərbaycanın tanınmış şairəsi, Seyid Hüseynin ömür-gün yoldaşı Ümğülsüm Sadıqzadənin yaradıcılığında da ən məhsuldar dövr 1918-1920-ci illərə təsadüf edir. O, Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasını sevinclə qarşılayır, şeirlərində xalqımızın milli istiqlala qovuşması tərənnüm olunurdu. Əksəriyyəti "Azərbaycan" qəzetində dərc olunan "Türk ordusuna", "Çökli, dəf ol!", "Əsgər anasına", "Dərdli nəğmə", "Yurdumuzun qəhrəmanlığına", "Yollarını bəklədim" və s. şeirlərində milli istiqlalın qorunmasına çağırış ruhu yüksək səviyyədə qələmə alınmışdır. Şairənin 1920-ci il aprelin 28-də cümhuriyyətin devrilməsi ilə bağlı yazdığı "Hicran" və "Bayrağın enərəkən" şeirləri Azərbaycan ədəbiyyatının ən dəyərli əsərlərindən hesab olunur.

1937-ci ildə Seyid Hüseyn həbs edildikdən sonra Ümğülsüm də xalq düşməninə həyat yoldaşı kimi bir müddət Bayıl həbsxanasında saxlanılır, sonra Rusiyanın Mordva vilayətinə 8 illik sürgünə göndərilir. Əsərləri yasaqlanır. Sürgündən sonra şairə Bakıya dönsə də, burada yaşamasına icazə verilmir.

Böyük amal

Mətbuat həqiqətə tarixdir. Və bu tarixi araşdırarkən adlarına rast gəldiyimiz və heç zaman unutmayacağımız görkəmli simaların ağırlıcaqlı, keşməkeşli həyatları ilə üz-

lənmişdir. 1919-cu ildə erməni daşnakların vəhşicəsinə yandırdıqları abidələrdən biri də milyonçu Musa Nağıyevin oğlu İsmayılın xatirəsinə ucaldığı "İsmailiyyə" binası idi. Millətə qonim kəsilən daşnaklar erməni sökülməsinə çalışırdılar. Bu qəsdin üstünü açmaq üçün o zaman Seyid Hüseyn "Həzin bir xətirə" və "İsmailiyyə" hekayələrini yazıb. Dövrün qabaqcıl ziyalıları bu binanı xalqın, millətin amal və əməl dayacağı, müqəddəs və toxunulmaz məbədi sayır, azadlıq və istiqlal rəmzi kimi dəyərləndirirdilər. Ürək ağrısı ilə yazılmış hər iki hekayənin sonluğu həyəcanlı və dərin vətəndaş narahatlığı ilə bitirdi. Seyid Hüseyn Xalq Cümhuriyyətinin həyata keçirilməsi mədəni quruculuqda, o cümlədən "Azərbaycan" qəzetinin başçılıq etdiyi "Yaşıl qələm" ədəbi birliyinə işində yaxından iştirak edirdi.

Azərbaycanın tanınmış şairəsi, Seyid Hüseynin ömür-gün yoldaşı Ümğülsüm Sadıqzadənin yaradıcılığında da ən məhsuldar dövr 1918-1920-ci illərə təsadüf edir. O, Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasını sevinclə qarşılayır, şeirlərində xalqımızın milli istiqlala qovuşması tərənnüm olunurdu. Əksəriyyəti "Azərbaycan" qəzetində dərc olunan "Türk ordusuna", "Çökli, dəf ol!", "Əsgər anasına", "Dərdli nəğmə", "Yurdumuzun qəhrəmanlığına", "Yollarını bəklədim" və s. şeirlərində milli istiqlalın qorunmasına çağırış ruhu yüksək səviyyədə qələmə alınmışdır. Şairənin 1920-ci il aprelin 28-də cümhuriyyətin devrilməsi ilə bağlı yazdığı "Hicran" və "Bayrağın enərəkən" şeirləri Azərbaycan ədəbiyyatının ən dəyərli əsərlərindən hesab olunur.

1937-ci ildə Seyid Hüseyn həbs edildikdən sonra Ümğülsüm də xalq düşməninə həyat yoldaşı kimi bir müddət Bayıl həbsxanasında saxlanılır, sonra Rusiyanın Mordva vilayətinə 8 illik sürgünə göndərilir. Əsərləri yasaqlanır. Sürgündən sonra şairə Bakıya dönsə də, burada yaşamasına icazə verilmir.

XX əsrin birinci yarısında yazıb-yaratmış yazıçı, tənqidçi, pedaqoq və jurnalist Seyid Hüseyn Sadiqin (Hüseyn Mir Kazım oğlu Sadıqzadə) mükəmməl qələm təcrübələri cümhuriyyət dövrünün "Azərbaycan" qəzetində də işıq üzü görüb.

Ədəb ictimai hadisələrə münasibətdə Üzeyir bəy Hacıbəyli ilə həmfikir idi. Onların arasındakı səmimi münasibət Seyid Hüseynin yaradıcılığına da müsbət təsir göstərirdi. Belə ki, o, Ü.Hacıbəylinin redaktorluq etdiyi "Yeni iqbal" və "Azərbaycan" qəzetlərinə xeyli məqalələr yazmışdır.

Görkəmli yazar cümhuriyyət dövründə qələmə sarılaraq məhsuldar fəaliyyət göstərməyə başla-

mışdır. 1919-cu ildə erməni daşnakların vəhşicəsinə yandırdıqları abidələrdən biri də milyonçu Musa Nağıyevin oğlu İsmayılın xatirəsinə ucaldığı "İsmailiyyə" binası idi. Millətə qonim kəsilən daşnaklar erməni sökülməsinə çalışırdılar. Bu qəsdin üstünü açmaq üçün o zaman Seyid Hüseyn "Həzin bir xətirə" və "İsmailiyyə" hekayələrini yazıb. Dövrün qabaqcıl ziyalıları bu binanı xalqın, millətin amal və əməl dayacağı, müqəddəs və toxunulmaz məbədi sayır, azadlıq və istiqlal rəmzi kimi dəyərləndirirdilər. Ürək ağrısı ilə yazılmış hər iki hekayənin sonluğu həyəcanlı və dərin vətəndaş narahatlığı ilə bitirdi. Seyid Hüseyn Xalq Cümhuriyyətinin həyata keçirilməsi mədəni quruculuqda, o cümlədən "Azərbaycan" qəzetinin başçılıq etdiyi "Yaşıl qələm" ədəbi birliyinə işində yaxından iştirak edirdi.

Azərbaycanın tanınmış şairəsi, Seyid Hüseynin ömür-gün yoldaşı Ümğülsüm Sadıqzadənin yaradıcılığında da ən məhsuldar dövr 1918-1920-ci illərə təsadüf edir. O, Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasını sevinclə qarşılayır, şeirlərində xalqımızın milli istiqlala qovuşması tərənnüm olunurdu. Əksəriyyəti "Azərbaycan" qəzetində dərc olunan "Türk ordusuna", "Çökli, dəf ol!", "Əsgər anasına", "Dərdli nəğmə", "Yurdumuzun qəhrəmanlığına", "Yollarını bəklədim" və s. şeirlərində milli istiqlalın qorunmasına çağırış ruhu yüksək səviyyədə qələmə alınmışdır. Şairənin 1920-ci il aprelin 28-də cümhuriyyətin devrilməsi ilə bağlı yazdığı "Hicran" və "Bayrağın enərəkən" şeirləri Azərbaycan ədəbiyyatının ən dəyərli əsərlərindən hesab olunur.

XX əsrin birinci yarısında yazıb-yaratmış yazıçı, tənqidçi, pedaqoq və jurnalist Seyid Hüseyn Sadiqin (Hüseyn Mir Kazım oğlu Sadıqzadə) mükəmməl qələm təcrübələri cümhuriyyət dövrünün "Azərbaycan" qəzetində də işıq üzü görüb.

Ədəb ictimai hadisələrə münasibətdə Üzeyir bəy Hacıbəyli ilə həmfikir idi. Onların arasındakı səmimi münasibət Seyid Hüseynin yaradıcılığına da müsbət təsir göstərirdi. Belə ki, o, Ü.Hacıbəylinin redaktorluq etdiyi "Yeni iqbal" və "Azərbaycan" qəzetlərinə xeyli məqalələr yazmışdır.

Görkəmli yazar cümhuriyyət dövründə qələmə sarılaraq məhsuldar fəaliyyət göstərməyə başla-

mışdır. 1919-cu ildə erməni daşnakların vəhşicəsinə yandırdıqları abidələrdən biri də milyonçu Musa Nağıyevin oğlu İsmayılın xatirəsinə ucaldığı "İsmailiyyə" binası idi. Millətə qonim kəsilən daşnaklar erməni sökülməsinə çalışırdılar. Bu qəsdin üstünü açmaq üçün o zaman Seyid Hüseyn "Həzin bir xətirə" və "İsmailiyyə" hekayələrini yazıb. Dövrün qabaqcıl ziyalıları bu binanı xalqın, millətin amal və əməl dayacağı, müqəddəs və toxunulmaz məbədi sayır, azadlıq və istiqlal rəmzi kimi dəyərləndirirdilər. Ürək ağrısı ilə yazılmış hər iki hekayənin sonluğu həyəcanlı və dərin vətəndaş narahatlığı ilə bitirdi. Seyid Hüseyn Xalq Cümhuriyyətinin həyata keçirilməsi mədəni quruculuqda, o cümlədən "Azərbaycan" qəzetinin başçılıq etdiyi "Yaşıl qələm" ədəbi birliyinə işində yaxından iştirak edirdi.

Azərbaycanın tanınmış şairəsi, Seyid Hüseynin ömür-gün yoldaşı Ümğülsüm Sadıqzadənin yaradıcılığında da ən məhsuldar dövr 1918-1920-ci illərə təsadüf edir. O, Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasını sevinclə qarşılayır, şeirlərində xalqımızın milli istiqlala qovuşması tərənnüm olunurdu. Əksəriyyəti "Azərbaycan" qəzetində dərc olunan "Türk ordusuna", "Çökli, dəf ol!", "Əsgər anasına", "Dərdli nəğmə", "Yurdumuzun qəhrəmanlığına", "Yollarını bəklədim" və s. şeirlərində milli istiqlalın qorunmasına çağırış ruhu yüksək səviyyədə qələmə alınmışdır. Şairənin 1920-ci il aprelin 28-də cümhuriyyətin devrilməsi ilə bağlı yazdığı "Hicran" və "Bayrağın enərəkən" şeirləri Azərbaycan ədəbiyyatının ən dəyərli əsərlərindən hesab olunur.

XX əsrin birinci yarısında yazıb-yaratmış yazıçı, tənqidçi, pedaqoq və jurnalist Seyid Hüseyn Sadiqin (Hüseyn Mir Kazım oğlu Sadıqzadə) mükəmməl qələm təcrübələri cümhuriyyət dövrünün "Azərbaycan" qəzetində də işıq üzü görüb.

Ədəb ictimai hadisələrə münasibətdə Üzeyir bəy Hacıbəyli ilə həmfikir idi. Onların arasındakı səmimi münasibət Seyid Hüseynin yaradıcılığına da müsbət təsir göstərirdi. Belə ki, o, Ü.Hacıbəylinin redaktorluq etdiyi "Yeni iqbal" və "Azərbaycan" qəzetlərinə xeyli məqalələr yazmışdır.

Görkəmli yazar cümhuriyyət dövründə qələmə sarılaraq məhsuldar fəaliyyət göstərməyə başla-